

Tillaga	A 2057/UHN
Flytjandi	Þingmennirnir
Afgreiðsla	Norræna sjálfbærninefndin

A 2047/UHN Þingmannatillaga um samnorræna stefnu um sjálfbæran sjávarútveg í Eystrasalti og á öðrum norrænum hafsvæðum

Þingmennirnir leggja til að Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til ríkisstjórna Norðurlandanna

- að taka tillit til viðvarana, fyrirvara og óvissu í rannsóknum, þannig að norrænu löndin vinni sameiginlega að því að styrkja beitingu varúðarreglunnar þegar viðvörunarmerki koma fram um óljós orsakatengsl milli þátta sem hafa áhrif á hafumhverfið og geta haft í för með sér veruleg áhrif á vistkerfi. Meðal annars ættu fiskveiðikvótar ESB að taka mið af viðvörunum, fyrirvörum og óvissu í rannsóknum og miða að því að uppfylla markmið í regluverki ESB um að endurheimta stofna þannig að þeir nái afurðagefandi stærð.
- að vinna að því að fiskur sem veiddur er í Eystrasalti og öðrum norrænum hafsvæðum verði fyrst og fremst nýttur til manneldis.
- að beita sér fyrir bættri ráðgjöf Alþjóðahafrannsóknaráðsins: Norrænu löndin ættu að vinna og stuðla að því að ráðgjöf Alþjóðahafrannsóknaráðsins (ICES) og Vísinda-, tækni- og efnahagsnefndarinnar um fiskveiðar (STECF) varðandi veiðiheimildir og tæknilegar reglur á sviði fiskveiðistefnu stuðli einnig að góðu ástandi umhverfisins.
- að vinna að vistkerfisbundinni stjórnun: Ákvarðanir skulu byggjast á heildarmati á ástandi vistkerfisins og áhrifum fiskveiða á það hvort markmið hafumhverfistilskipunarinnar náist, en ekki eingöngu á spám um veiðipól einstakra tegunda.
- að íhuga tímabundin veiðibönn og aðrar áhrifaríkar aðgerðir þar sem stofnar eru í hættu á hruni eða hafa þegar hrunið. Þetta á sérstaklega við um þorsk og Eystrasaltsíld, til dæmis á svæðum utan 12 sjómílna þar sem takmarka gæti þurft tiltekna veiðar, einkum til að vernda hrygningu Eystrasaltsíldar og annarra strandfiskistofna. Þetta skal gert samhliða stuðningi við aðlögun strandveiða.

Bakgrunnur

Ofauðgun, mengun, hlýnun og ofveiði er meiri í Eystrasalti en víðast annars staðar. Þrátt fyrir umfangsmiklar aðgerðir hafa nokkrir mikilvægir nytjastofnar, einkum þorskur, Eystrasaltssíld og brislingur, minnkað verulega. Flestir þeirra eru undir viðmiðunarmörkum ESB um örugga og afurðagefandi stofna og nokkrir hafa náð sögulegu lágmarki. Alþjóðahafrannsóknaráðið hefur oft varað við því að draga þurfi verulega úr fiskveiðikvótum, stundum niður í ekki neitt fyrir tiltekna stofna, til að gera mögulega þá endurheimt sem fiskveiðistefna ESB á að miða að.

Ráðherraráð ESB hefur þó ítrekað ákveðið hærri kvóta en framkvæmdastjórn ESB hefur lagt til á grundvelli ráðgjafar Alþjóðahafrannsóknaráðsins. Oft hefur það gerst í kjölfar þrýstings frá aðildarríkjum með umfangsmikinn sjávarútveg og sterkan vinnsluviðnað. Af þessu hefur hlotist áframhaldandi hnignun, með alvarlegum afleiðingum ekki aðeins fyrir framtíðarframleiðni fiskistofnanna heldur einnig fyrir fiskveiðar, strandsamfélög, fæðuvefi sjávar og líffræðilega fjölbreytni.

Svíþjóð hefur yfirleitt beitt sér fyrir því að kvótar séu ákveðnir af varfærni til að auka framleiðni til framtíðar, en hefur allt of oft staðið ein með framkvæmdastjórn ESB eða notið aðeins takmarkaðs stuðnings.

Eitt vandamálið hefur verið að margir hafa túlkað vísindalegt mat Alþjóðahafrannsóknaráðsins með röngum hætti. Á leiðtogafundinum Our Baltic í Stokkhólmi í lok september 2025 benti Costas Kadis, sjávarútvegsstjóri ESB, á að ráðgjöf Alþjóðahafrannsóknaráðsins um leyfilegan afla feli í sér hámark en ekki markmið. Hann lagði jafnframt áherslu á mikilvægi þess að taka tillit til fyrirvara og viðvarana ráðsins. Formaður ráðgjafarnefndar Alþjóðahafrannsóknaráðsins sagði við sama tækifæri að líkja mætti tillögum ráðsins um aflamagn við hámarkshraða. Þær virka vel við eðlilegar aðstæður, en aðstæður í Eystrasalti eru ekki eðlilegar.

Samkvæmt „Framtíðarsýn okkar 2030“ eiga Norðurlönd að verð sjálfbærasta og samþættasta svæði heims árið 2030. Norrænu löndin eiga sér langa sameiginlega hefð fyrir sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda og hafa sameiginlega hagsmuna að gæta í Eystrasalti og Kattegat. Norrænt samstarf um strangari kvótastefnu og aðrar verndaraðgerðir myndi til lengri tíma styrkja fiskistofna og lögmæti fiskveiðistefnu ESB, senda skýr skilaboð um sameiginlega ábyrgð á vistkerfunum og undirstrika að sjálfbær fiskveiðistjórnun er forsenda fæðuöryggis og strandmenningar til lengri tíma.

Sameiginleg norræn afstaða í landbúnaðar- og sjávarútvegsráði ESB gæti haft veruleg áhrif, einkum ef hún yrði einnig fest í sessi í starfi Norrænu ráðherranefndarinnar að málefnum hafs og loftslags.

Stokkhólmi, 15. apríl 2026 kl. 00:00

Heléne Björklund (S)

Maria Stockhaus (M)

Ann-Christine Frohm (SD)

Johan Andersson (S)

Staffan Eklöf (SD)

Gunilla Carlsson (S)

Ann-Sofie Alm (M)

Per-Arne Håkansson (S)

Anna-Lena Hedberg (SD)

Eva Lindh (S)

Lars Püss (M)

Lars Mejern Larsson (S)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Åsa Karlsson (S)

Johnny Svedin (SD)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Helena Storckenfeldt (M)

Catarina Deremar (C)

Helena Gellerman (L)

Rebecka Le Moine (MP)